

KISGRAFIKA

Megjelenik egy évben négyszer
a Nemzeti Kulturális Alap
támogatásával

'94/2
33. évfolyam

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre” Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület;

Felelős kiadó: dr. Vida Klára ügyvezető titkár, szerkeszti: dr. Arató Antal,

tördelőszerkesztő: dr. Naszályi Gábor

Kőhegyi Gyula rézkarca, C3

TARTALOM

Dr. Soós Imre: Kőhegyi Gyula művészetéről

Kőhegyi Gyula kisgrafikáinak alkotásjegyzéke

Király Zoltán: Magyar grafikusművészek bemutatkozása Bulgáriában

Dr. Lenkey István: Alkotókészség – ökumenikus szellemiség

Arató Antal: Üzenet Erdélyből – Sárosi Csaba kisgrafikái

Ürmös Péter: Az ex libris olasz művészei

MŰHELY – HÍREK – SZEMLE

KŐHEGYI GYULA MŰVÉSZETÉRŐL

A kőbányai Pataky István Művelődési Központban 1994 januárjában rendezték meg *Kőhegyi Gyula* grafikusművész gyűjteményes kiállítását. A tárlatot születésnapjára megemlékezésnek szánták a rendezők, ugyanis a főváros X. kerületében, Kőbányán élő művész a múlt esztendőben töltötte be 60. életévét. A kiállítás jó művészi színvonala miatt az esemény jelentősége túlnőtt a kerület határain. Róla szóló híradásunk ezért annál is inkább indokolt, mert Kőhegyi maradandó alkotásokkal írta be nevét a kisgrafika történetébe is.

1933. szeptember 13-án született Pestszentlőrincen. A kirakattrendezői iskola elvégzése után a Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait, *Barcsay Jenő*, *Kmetty János*, *Hincz Gyula* és *Ék Sándor* növendékeként. 1961-ben szerezte meg grafikusművészi képesítését és tanári diplomáját. Még abban az évben tagja lett a Képzőművészeti Alapnak. 1962 óta kiállító művész. Első önálló kiállítását 1964-ben a F fiatal Művészek Klubjában rendezték meg. 1970-ben három hónapot tölt a franciaországi Vence-ban a Károlyi Alapítvány ösztöndíjasaként. Itt készült műveit 1971-ben a TV Galériája is bemutatta. Azóta tíznél több egyéni kiállítása volt a fővárosban és vidéken, továbbá Dániában és a németországi Bielefeldben. Pedagógusi diplomáját egy jó évtizeden át hasznosította. Előbb a Budai Nagy Antal gimnáziumban, majd Zugló egyik általános iskolájában tanított. 1973-ban „szabadúszó” lett és azóta önálló alkotóművészként biztosítja maga és családja megélhetését. A közelmúltban vonult nyugdíjba s ez – amint azt legutóbbi tárlata is mutatta – tevékenységének újabb lehetőségeket nyitott.

Gondolatban járjuk most végig a Kőbányán rendezett kiállítás három tágas termét, szemrevételezve az ott látott mintegy 90 alkotást, melyek Kőhegyi Gyula 30 éves művészpályájának becses termékei, sőt bátran állíthatjuk, nem is egy közülük számunkra az életút megállást parancsoló mérföldköve is.

Az első teremben látott Kőbányai gyár című varkarcán a hely szellemét idézi, bravúros megfogalmazásban tárva a néző elé a közkedvelt sörgyár szelkaskasos-kéményes kontúrjait. A helyiség egyik falát színes linómetszetei borították be, melyeken a természetelvű ábrázolástól az absztrakcióig vezet végig látogatóit. Közülük is kiemelkednek azok a többszínű kompozíciók, melyeken rendkívül egyszerű eszközökkel: egymást keresztező, párhuzamos vonalakkal kelt lírai hangulatot. Esernyőket ábrázoló cink-karca és műterméről készült rézkarca mellett a Csenedélet Picasso-grafikával jelentett élményt a sokszorosított grafikát kedvelők számára.

A második teremben több lapot láthattunk a franciaországban készült alkotásokból (Antibes-i emlék, La Côte d'Azur stb.). Ezek közül is kiemelkedett a Saint Paul-t ábrázoló tájképének három változata. A csupán tussal, tollal megrajzolt lapokon az elvonatkoztatás mérséklésével lepi meg s egyben látni is tanítja a nézőt. Mint a holland Mondrian tette híres fa-sorozatán, a magyar művész is rajzról-rajzra egyszerűsíti a látványt. Végül párhuzamos vonalak jelzik csupán az épületeket, meggyőző erővel jelentve meg e varázslatos tájat.

Ebben a teremben „szociográfiai grafikákat” is láthattunk. A kiállítást megnyitó *Geröly Tibor* találóan ne-

vezte így azokat a rézkarcokat, melyek Mártély és Mindszent környékén szerzett élményekből születtek és a szétesett tanyavilág pusztuló emlékeit idézik realista hangvétellel.

A kiállítás harmadik terme volt a leginkább színgazdag. Ebben ugyanis az akvarellek, pasztell- és temperaképek kaptak helyet. A látnivalókat a Miniaturák tenyérnyi képekből összeállított pompás tablója vezette be. Ugyancsak bravúros színhasználattal jelenítette meg a Park és a Tavasz felhők című képein a természet jelenségeit, anélkül, hogy azok „lefestésére” törekedett volna. A terem legvonzóbb képe, a Kolostor című, tulajdonképpen akvarell-kollázs, melyen a teljesen elvont részleteket szellemesen beiktatott kódexszövegtöredékekkel teszi meggyőzővé, jól idézve a néző elé ezt az askétikus, átszellemült világot.

A kiállítóhelyiség szomszédságában lévő könyvtárban tíz tablón állították ki a művész ex libriseit és alkalmi grafikáit. Ezek egy része ismert lehet a régi gyűjtők és lapunk olvasói előtt, ugyanis 18 kisgrafikájának reprodukciója jelent meg eddig lapunkban. Ezen túlmenően a KBK által kiadott kongresszusi és egyéb mappákban is 8 alkalommal szerepelt a művész 1-1 alkotása.

Kőhegyi Gyula rézmetszete, C2

Meg kell vallani, az említett kiadványokban között illusztrációk száma az életműhöz viszonyítva csekély és a kiállításon látott kisgrafikák színvonala sokkal magasabb azokénál. Ezért e cikk kíséretében igyekeztünk minél több, lapunkban még be nem mutatott alkotást reprodukálni a Kőbányán szerepelt anyagból, mely még a legrégebb grafikagyűjtők számára is felfedezés erejű meglepetésként hatott.

Kisgrafikai közül ki kell emelni a tihanyi oltárfaragó, Stulhof Sebestyén emlékére készült, itt most nem reprodukált rézmetszetét. A gyűjtő és művész gyümölcsöző együttműködésének emlékei azok az ex librisek, melyeket a néhai dr. Semsey Andor részére – szerencsére több alkalommal is – készített. Ezek közül az op. 62. számú, Golgota és ellentétéként a merőben más hangvételű Noé bárkája (op. 41) címűt közöljük. A Don Quijote-téma szellemes megfogalmazását látjuk a Mantero részére készült op. 23. sz. rézkarcon. Egyik rézkarcan a kőbányai sörgyár szelvényeit is megörökítette (op. 22.). Kopernikusz emléket felidéző grafikája (op. 108.) az ikonográfiai elemek szellemes csoportosításával érdemli ki figyelmünket. Neves gyűjtők és művészek (Béres Ferenc, Kisaraukas, Klaus Ródel, Clemmensen stb.) részére készült lapjai Európa számos országába vitték már el hírünket. Ezért is sajnáljuk, hogy egy korábbi, fatális félreértés miatt a művész és a kisgrafika-gyűjtők kapcsolata egy évtizeddel ezelőtt megszakadt s az azóta eltelt időben újabb ex librisek nem kerültek ki kezei közül.

A mai gyűjtőkkel való kapcsolatának kiszélesítését kívánjuk elősegíteni azzal, hogy 137 darabot kitevő kisgrafikai alkotásjegyzékét e cikkel egyidejűleg közöljük. Az alkotásjegyzékről el kell mondani, hogy az első ízben 1978-ban Veszprémben jelent meg az Eötvös Károly Megyei Könyvtár Kisgrafikai Füzetei című sorozat 8. számaként. Összeállítása dr. Semsey Andor érdeme, aki az intézmény által rendezett Kőhegyi-kiállítás anyagát gyűjteményéből kölcsönözte. (A magyar kisgrafika története szempontjából hézagpótló sorozatot egyébként Poór Ferenc szerkesztette.) Az 500 példányban megjelent veszprémi kiadványban az alkotásjegyzék az op. 121. számmal végződik. Kiegészítését az 1978 és 82 között készült munkák adatainak közlésével Kőhegyi Gyula végezte.

A most közölt, teljes alkotásjegyzékben felsorolt művek alkotójukat vérbeli exlibris-művészként mutatják be, aki széles műveltséggel, helyes történelmi érzékkel választja meg könyvjegyeinek motívumát, melyet azután ízléssel és bravúros technikával hangol át a tulajdonos szellemiségének megfelelő hullámhosszra.

Az elmondottak összefoglalásaként megállapíthatjuk, hogy amilyen megalapozott szakmai tudással,

Kőhegyi Gyula, C3

biztos kézzel alkotja meg Kőhegyi Gyula egyedi grafikáit, tollrajzait, temperaképeit, vízfestményeit, ugyanolyan otthonosan mozog a sokszorosított grafika területén is, akár fa- vagy linómetszetet készít, akár a rézkar, rézmetszet, a vas- és cink-karc technikájának alkalmazásával fejezi ki magát.

További erénye a művésznek, hogy alkotásaiban helyesen és kellő mértékkel alkalmazza a modern művészet formai újításait. Korszerű marad anélkül is, hogy napjaink polgárpukkasztó izmusainak behódolna.

A művek tartalmi részét illetően rá kell mutatnunk lapjainak az elidegenedettségtől mentes, tiszta emberközpontúságára, a belőlük áradó humánusra, melyek alkotásait számunkra rokonszenvessé, a jövő számára pedig maradandó értéké teszik.

Amikor 60. születésnapjára emlékezve művészi kisgrafikáit a fiatalabb gyűjtő-nemzedék figyelmébe ajánljuk, alkotójuknak – nagyszerű életmű-kiállításához gratulálva – további, hasonlóan elmélyült alkotásokat kívánunk.

Dr. Soós Imre

Kőhegyi Gyula rézkarcai, C3

KŐHEGYI GYULA GRAFIKUSMŰVÉSZ KISGRAFIKAI ALKOTÁSJEGYZÉKE

1963

1.	Ex libris Dr. Kondor Ernő	83x55	X3
2.	Ex libris Kőhegyi Gyula (lovak)	54x44	X3
3.	Ex libris Kőhegyi Gyuláné (kisgyermek)	37x80	X3
4.	Ex libris K. Gy. (elefánt)	28x27	X3
5.	Kőhegyi család karácsonyi üdvözlő lapja	90x75	X3
6.	1964. Boldog újévet!	105x86	X3

1964

7.	Ex libris K. Gy. (fordított elefánt)	56x27	X3/2
8.	Kellemes húsvéti ünnepeket kíván Kőhegyi Gyula	64x130	X3/2
9.	Ex libris artium Familia Reisinger	95 Ø	X3
10.	Ex libris Kőhegyi (kiadatlan)	68x32	X3
11.	Ex libris Kőhegyi Gyula (macska kerítésen)	93x68	X3
12.	Ex libris Kőhegyi Gyula (kakas)	78x46	X3
13.	Ex libris Kőhegyi Gyula (torzó és szem)	112x50	X3
14.	Ex libris Kőhegyi Gyula (nonfiguratív)	77x30	X3
15.	Ex libris Kőhegyi Gyula (akt vázával)	57x20	X3
16.	Ex Libris Kőhegyi Gyula (csendélet)	94x82	C3
17.	Ex libris Paulovits Géza (orgona)	82x58	C3

1965

18.	Kellemes karácsonyi ünnepeket!	110x69	X3
-----	--------------------------------	--------	----

1966

19.	Ex libris Graphicis H.J. de Swart	88x73	C3-5
20.	Ex libris H.J. de Swart (bagoly)	40x46	X-3
21.	Ex libris H.J. de Swart (Rembrandt)	71x49	X3
22.	Ex libris Kőhegyi Gyula (Pegazus a város felett)	41x61	C3
23.	Ex libris Gianni Mantero (Don Quijote)	68x36	C3
24.	Ex libris Gianni Mantero (gemma)	34x38	X6
25.	Ildikó könyve (cica)	24x33	X3
26.	Morzsika könyve (mesekönyv)	47x53	X3
27.	Ex libris Modigliani (fej)	51x38	X3
28.	Kettőnk könyve (pár)	42x40	X3
29.	Ex libris Kőhegyi Gyula (pegazus, kiadatlan)	52x46	X3/2
30.	Művészeti könyveimből. Kőhegyi Gyula (Gela)	34x38	X6
31.	Ex libris Kőhegyi Gyula (oroszlános tábla)	65x110	X6

mélynyomással

1967

32.	Ex libris Kőhegyi Gyula (bika)	75x95	X3/2
33.	Ex libris Paulovits (ló)	72x47	X3/2
34.	Ex libris Paulovits (sellő)	132x41	X3
35.	Húsvéti üdvözlő (két tojás)	55x92	X3/2
36.	Ex libris Kőhegyi (térdelő akt)	68x31	X3

1968

37.	Kiállítási meghívó (Don Quijote)	108x30	X3
38.	Ex libris Morvay Alice (griff)	57x76	X3/2
39.	Ex libris Kőhegyi Gyula (lovak)	59x59	C3-5
40.	Kellemes karácsonyi ünnepeket kíván Kőhegyi Gyula	115x33	X3/2

1969

41.	Ex libris Semsey A. (Noé bárkája)	55x65	C3
42.	Ex libris Kőhegyi Gyula (Pegazus kalitkában)	34x32	C3
43.	Ex libris Ildikó (Krampuszfej)	33x42	X3
44.	Ex libris Szíj Rezső	66x59	X3
45.	Ex libris Manuel Garcia de la Cruz (Don Quijote és Sancho Panza)	108x47	X3/2
46.	Ex libris Galambos	67x33	X3
47.	Ex libris Semsey A. (hátakt)	27x24	X3
48.	Ex libris Kőhegyi Gy. (fej madárral)	25x25	X3
49.	Kellemes karácsonyi ünnepeket	20x42x65x24	X3/2
50.	Boldog karácsonyt kíván a Veréb-család	65x24x29x72	X3/2
51.	Boldog újévet kíván Kőhegyi Gyula és családja	106x45	X3

1970

52.	Ex libris Pompola Károly (bagoly)	67x64	X3
53.	Ex libris Sellei Zoltán (Pegazus)	44x41	X3
54.	Ex libris C. Károlyi	105x60	X3
55.	Ex libris Stephanus Szigeti (akt hálóban)	105x86	C3
56.	Ex libris (név nélkül, Faun és nimfa)	76x76	X3
57.	Ex libris (név nélkül, szőlő és bor)	79x85	X3/2
58.	Ex libris (név nélkül, borospohár, sellő)	72x39	X3
59.	XIII. Nemzetközi Ex libris Kongresszus Bp.	77x75	X3
59/a	Vö. 59. tétel	77x75	X3
60.	XIII. Nemzetközi Ex libris Kongresszus Budapest (lovak)	84x74	X3/2
61.	Ex libris Kiasaruskas	92x90	C3-5
62.	Ex libris Semsey (Golgota)	65x40	C3-5
63.	Ex libris Galambos Ferenc	48x79	C5/2
64.	Ex libris Molnár Szilárd (kakas)	96x27	C2
65.	V. Miedzynarodowe Biennale Ex librisu Malbork	55x65	C3-5
66.	Köznevelés szerkesztőség újévi lapja	44x110	X3
67.	Ex libris Szymanski (vaddisznófej)	25x95	X6 mélynyomással
68.	Kellemes karácsonyi ünnepeket kíván Kőhegyi Gyula	116x45	X6 mélynyomással
69.	Ex libris Kőhegyi Ildikó (bagoly)	85x74	X3
70.	Ex libris Paulovits (félakt)	62x44	X3/2
71.	Újévi lap	52x72	X3

1971

72.	Rossa Lászlók könyve (szóttas)	95x63	X3/2
73.	1971. Szigliget (jelvény)	60x65	X3
74.	Ex libris Vagn Clemmensen (emberpár)	64x52	X3
75.	Ex libris Borsos Miklós	48x25	C2
76.	Garay János 1812–1853 ex libris (kecskék)	135x45	C2
77.	Csokonai Mihály ex libris (sellő)	43x48	C3
78.	Ex libris Lóczy Lajos (ovális vonalháló)	40x60	C2
79.	Ex libris Stulhof Sebestyén (faragvány)	81x63	C2
80.	Ex libris Lipp Vilmos (népvándorláskori függő)	62x76	C2-5
81.	Ex libris Rabindranath Tagore (fa)	91x71	C3
82.	Németh Kálmán nap (faragott Krisztus és szőlő)	70x65	X3
83.	In memoriam Berda József (üveg és toll)	99x75	X3
84.	PF. 1972	51x25	C2

1972

85.	Ex libris Vagn Clemmensen (érem)	71x63	C2
86.	Ex libris G. Didelyt (rózsa)	61x36	C2
87.	Ex libris Klaus Rödél (rózsa)	90x37	C2
88.	Ex libris Béres Ferenc (páva és furulya)	66x73	C2
89.	14. Internationales Exlibris kongres (virág)	90x47	C2
90.	Székely Mihály Zenei Napok Jászberény (kürt)	94x88	C3-5
91.	In memoriam Székely Mihály (rózsa és violinkulcs)	94x69	C2-5

92.	Ex libris Semsey (feszület)	90x76	C2-5
93.	14. Intern. Exl. Kongres. Ex libris Vagn Clemmensen (trudholmi napkocsi)	67x94	C2-3-5
94.	14. Intern. Exl. Kongres (Krisztus levétele a keresztről)	60x101	C3-5
95.	Danmark, 1972. (lovak)	108x43	C3
96.	Ex libris Kőhegyi Gyula (Ikaros)	90x92	C3-5
97.	Ex libris Sellei Zoltán (Pán és nőalak)	26x14	C2
98.	Újévi lap (rózsa)	45x117	C2-5

1973

99.	Ex libris Semsey Andor (babyloni pecsételőhenger)	70x138	X3/2
100.	„100” Ex libris Kőhegyi Gyula (Pegazus)	132x57	X3/2
101.	Balaton Kisgrafikai Biennálé (állatok)	97x151	C2-3/2
102.	Ex libris Németh Kálmán (orvos és balta)	127x54	C3
103.	Ex libris Grzegorza Matuszaka (ház)	115x84	C3-5
104.	Ex libris Clemmensen (nyomóprás)	180x54	C3
105.	P. F. 1974. (újévi lap önarcképpel)	145x102	X3/2

1974

106.	Ex libris Ebergényi Tibor (A tudás fája)	98x80	C3
107.	Ex libris Semsey Andor (rózsa)	98x60	C3
108.	Ex libris Grzegorza Matuszaka (Kopernikus)	110x96	C3
109.	Karácsonyi lap szöveg nélkül (háromkirályok)	105x148	X3

1975

110.	Ex libris Lóczy Lajos	35x86	C2-3
111.	125. Lóczy Lajos emlékére (csiga)	99x99	C2-6
112.	1945-1975. (zászlót tartó alak)	99x99	C3-6
113.	Ex libris Semsey (napraforgó-buga)	48x88	C3
114.	Ex libris Lóczy Lajos (csiga)	50x56	C6

1976

115.	Dr. jur. Illyés Sándor László 1976. III. 3. 70 (éves)	124x50	C3
116.	Sol lucet omnibus. Ex libris	90x77	C3-6

1977

117.	Ex libris Semsey Andor (Szt. György)	124x560	C3
118.	Keresztesvitéz	87x80	C3
119.	Kellemes karácsonyi ünnepeket kíván K. G y.	77x85	X3/2
120.	Szent Család (szöveg nélkül)	105x64	X3
121.	P. F. 1978. (Újévi lap)	79x77	X3/2

1978

122.	Golgota (négyosztású lap)	90x90	C3-5
123.	Angéla Sárközy (hárf)	120x75	X3
124.	„Kertem nárciszokkal végig ültetéd” Csokonai	78x58	C3/2
125.	Ex libris Szabó Lőrinc (rózsa és nap)	79x80	pénz mélynyomással
126.	Ex libris Szabó Lőrinc (feliratos tábla)	80x98	C3+dombornyomás
127.	XVII. Congresso Internazionale dell' Exlibris Lugano 1978 Ex musicis	99x53	C2-3
			X3/2

1979

128.	Veszprém város pecsétje (XVIII. sz.)	46x78	C3
129.	Gyermekév 1979	78x117	C6
130.	Németh Kálmán emlékére (Lyka Károly portréja)	87x62	C3-6

1980

131. Goldmark Károly emlékére 1830–1915

69x78

C3

1981

132. Piéta

75x75

rézdombornyomás

133. Abbatia S. Crucis O.S.B. in Hungaria Ex libris Andreae Semsey Fragmentum

90x63

C3-5

134. KAZANLYK (Kazanlik)

78x118

C5

135. Ex libris Kőhegyi Ildikó

63x78

C3-6

136. Hatvani István 1718–1786 (koponya)

45x91

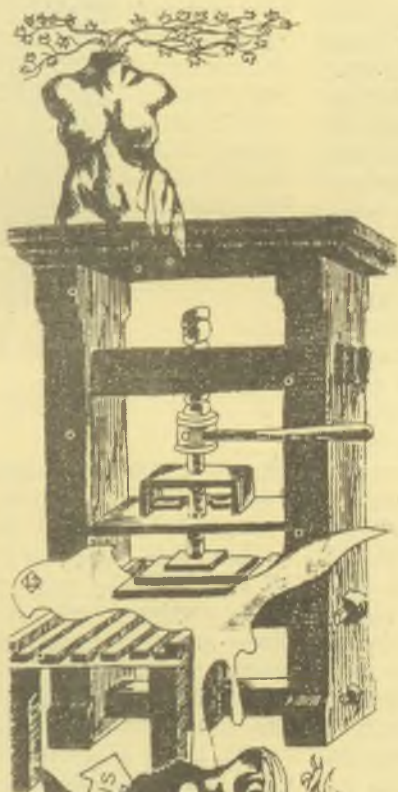
C3

1982

137. Ex libris Cságoty Klára

104x110

C5

vagn
clemmensen

Kőhegyi Gyula rézkarcai, C3

Kőhegyi

MAGYAR GRAFIKUSMŰVÉSZEK BEMUTATKOZÁSA BULGÁRIÁBAN

Talán a magyar közvélemény tudatába nem is jut el kellőképpen, hogy a szófiai Magyar Kulturális Intézet programterve és szervezése révén immár ötödik évtizede milyen gazdagon jelenik meg Bulgáriában a magyar művészet minden műfaja: a festészet, a grafika, a szobrászat, a kerámia, az iparművészet és a népművészet egyaránt. Ezek sorában talán éppen a grafika szerepelt leggyakrabban, nem csupán azért, mert utaztatása és bemutatása a legkevésbé költséges, hanem főként azért, mert valóban gazdagok vagyunk kiváló grafikusokban, karakteres, eredeti mesterekben. Több önálló kiállítással mutatkozott be itt eddig is a rajzművészek színe-java. A teljesség igénye nélkül hadd soroljam fel csak az utóbbi másfél évtized alatt Szófiában járt művészeinket: Csohány Kálmán, Reich Károly, Gross Arnold, Kass János, Rékassy Csaba, Lenkey Zoltán, Kéri Imre, Decsi Ilona, Tassy Béla, Ágotha Margit stb. Nem is beszélve azokról a kollektív bemutatókról, ahol együtt szerepeltek műveikkel olyan művészek, mint Szőnyi István, Varga Nándor Lajos, Kondor Béla és sokan mások.

E tárlatok sorában azonban nem nagyon dicsekedhetnek gyakorisággal a kisgrafikai és exlibris-kiállítások, pedig e téren sem szűkölködünk neves alkotókban. Annál is inkább kívánatos lenne itteni bemutatásuk, mert Bulgáriában az exlibris-művészetnek nincs régi hagyománya, ezért az még ma sem foglalta el méltó helyét az elismert grafikai műfajok között. A bolgár grafikusok között is vannak igen jó művészek, akik időnként önálló kisgrafikai kiállítással jelentkeznek. Ám aligha akad három-négy művésznél több, aki csak és kizárólag a kisgrafikát és az exlibrist műveli. Általában más műfajokban vívnak ki maguknak elismerést, az előbbihez pedig kedvtelésből vagy mellékesen nyúlnak, bár eredeti módon és színvonalasan. Néhányuk neve Európa-szerte ismert, de sajnos, nincsenek sokan. A mai bolgár közönség már értékelési és szereti a kisgrafikát, amit az ilyen kiállítások sikere is igazol. Ezért volt örvendetes számunkra az a nagy érdeklődés és visszhang, ami két magyar kiállítást fogadott Szófiában és kíséri ma is Bulgáriában. A kiállító

„Budafoki utca”, Moskál Tibor fametszete, X3

Moskál Tibor fametszete, X2

alkotók a Kisgrafika Barátok Köre berkeiben jól ismert, népszerű művészek, Moskál Tibor és Vén Zoltán.

A szófiai Magyar Kulturális Intézetben 1993 szeptember 7-ikén *Budafoktól Szófiáig* címmel került sor Moskál Tibor kiállításának megnyitására. Amint a címe már elárulja, a kapcsolatot a két város között maga a művész, illetve a művek tematikája jelenti. Egy évtizede is elmúlt, hogy Moskál Tibor először turistaként átutazta Bulgáriát, élményeiről vázlatokat készített, s ebből jött létre közel harminc darabból álló lavírozott tollrajz sorozata, amely a legszebb bolgár templomokat, kolostorokat, műemlékeket és tájakat ábrázolja, a magyar művész sajátos látásmódjával. E sorozat párjaként állította ki a Budafokot, szeretett lakóhelyét, annak hangulatos utcáit, épületeit, tájait megörökítő réz-, és fametszeteit, valamint egy tucatnyi magyar és bolgár tematikájú exlibrisét. A kiállításról több híradásban és cikkben számolt be a szófiai sajtó, s nagy elismeréssel szólt a szerző művészetéről, arról a szeretetről, amely mind a bolgár, mind a magyar témák megrajzolásából, nemesen leegyszerűsített, már szinte szimbólikusan mélyértelmű kompozícióiból sugárzik. A jó fogadtatás eredményeként a kiállítást több vidéki város galériája, kultúrháza kérte bemutatásra. Így 1993 szeptemberétől a művész által hosszabb időre rendelkezésünkre bocsátott összeállítást ez év május végéig a következő városok közönsége láthatta: Blagojevgrad, Kjusztendil, Gabrovó, Breznik, Kazanlak, Belene és Gorna Orjahovica. A helyi sajtó mindenütt megemlékezett a tárlatról és elismeréssel méltatta e ma is élő bolgár-magyar művészeti kapcsolatot.

Szintén a szófiai Magyar Intézetben nyílt meg 1993 október 21-ikén Vén Zoltán grafikai kiállítása *Egy csi-petnyi humor* címmel, miután a kiállított művek nagy része szerepelt Budapesten a FÉSZEK Művészklub hasonló című, október eleji kiállításán. A közel ötven rézmetszet és ex libris bemutatása Szófiában is felbolygatta a művészeti közvéleményt, nem csupán azért, mert lapjai között több bolgár vonatkozású téma és utalás található (Szozopoli tengerpart, Szt. György és a sárkány, ex librisek bolgár gyűjtőknek stb.), hanem elsősorban rendkívüli mesterségbeli tudása, a rézmetszet klasszikusan precíz és finom kimunkálása, és mindenekfelett témáinak aktuális ironiája, bölcs vagy rezignált humora, mélyértelmű képzetársításai, filozófikus-szatirikus, de őszinte szókimondása miatt. A kiállítást többször ajánlotta a Bolgár Rádió napi programismertetője, széles körű volt sajtóvisszhangja is. A *21. század* című kulturális, művészeti, politikai hetilap november 10-i számában egyszerre két írás elemezte Vén Zoltán művészetét. „A humort nem a savanyú, hanem a keserű emberek csinálják” című hosszú interjú valamint Dimitar G. Dimitrov művészettörténésznek, a Szófia Városi Galéria igazgatójának elemző cikke két szófiai kiállításról „Nyalánkságok a középeurópai grafika konyhájából” címmel. Ugyanis a Vén Zoltánéval egy időben volt

látható egy másik galériában a pozsonyi Jancovics Róbert grafikusművész kiállítása is. A neves művészettörténész mindkettőt igen magasra értékelte és örömmel üdvözölte, mint Szófia jelentős művészeti eseményeit.

A magyar Kulturális Intézetben Moskál Tibor és Vén Zoltán művészetét Király Zoltán igazgató méltatta és mutatta be őket a megjelent közönségnek, ahol az érdeklődők között jelen volt számos bolgár grafikus- és festőművész, a fővárosi művészeti élet sok szakembere és kiválósága, a Képzőművészeti Főiskola professzorai, növendékei és a sajtó képviselői. A megnyitók alkalmából Szófiába érkezett két magyar művész is szólt a közönséghez, bulgáriai első önálló kiállításukon megköszönve a bensőséges, meleg fogadtatást.

Vén Zoltán grafikai szintén vándorkiállításokon járnak november vége óta Bulgária városait, s a Magyar Intézet szervezésében eddig Gabrovóban a Humor és Satíra Házában, Kjusztendilben és Ruszéban a városi galériákban került bemutatásra. Terveink szerint június végéig mindkét grafikusművésznünk alkotásait láthatja még néhány város művészetkedvelő közönsége.

Király Zoltán
Szófia

Vén Zoltán rézmetszetei, C2

ALKOTÓKÉSZSÉG – ÖKUMENIKUS SZELLEMISSÉG*

Minden kiállítás – legyen az kisebb vagy nagyobb – egyaránt egyszeri és megismételhetetlen esemény, ugyanúgy, mint egy hangverseny. E mostani kiállítás is az, annak ellenére, hogy az itt látható műtárgyak egy már lezárult művészi életpályának az összegyűjtött és szépen rendezett egységei.

Kékesi László műveiből, az ő szellemében rendezett bemutató ez. Olyan esemény, mely feltár egy alkotói korszakot, szellemiséget.

Kékesi László alkotói korszaka az utóbbi ellentmondásokkal teli negyven évre esik. Ott van mögötte a művész életének sok-sok kisebb és nagyobb eseménye, származása, tanulmányai, munkavállalása, kapcsolata az emberekkel, munkatársakkal, egyházzal, hivatallal. Ezt a hátteret szeretném most röviden körüljárni, hogy a kiállított grafikák és üveglak-tervek közelebb kerüljenek hozzánk és elvezessenek egy alkotói világba, mely mindnyájunkat formálni szándékozik.

Kékesi László az evangélikus többségű – tudatosan emelem ki az evangélikus szót – Szarvason született. Középfokú tanulmányait Szarvason és a sárpspataki református tanítóképzőben végezte. A református jelző ismét hangsúlyos. Életének nagyobb részében a római katolikus egyház hívő fia volt. Azt gondolom, hogy nem túlzok akkor, ha azt mondom: Kékesi László önmagába hordozta az ökumenizmus szellemét és cselekvő hitét. Ökumenikus személyiség volt és azért tartozhatott szűkebb és tágabb baráti köréhez luteránus, református és egyéb felekezethez tartozó ember. Mély és őszinte istenhite vitte közel az emberekhez. Mindig volt ideje a hozzá betérőre. Örült annak, ha meglátogattuk. Azt gondolom, hogy hitte és tudta, hogy az embernek szüksége van rá, és azt is, hogy neki szüksége van az emberre. Szüksége van a szeretetre és a másik ember meghallgatására. Szüksége volt az emberi kapcsolatokra annak ellenére, hogy irigylésreméltó családi háttere volt. Mondhatnám azt is, hogy a klasszikus értelemben vett nagycsalád vette körül a szeretetével és összetartó erejével. Persze ezt a nagycsaládot úgy kell érteni, hogy belefértek a szűk család tagjain kívül a barátok, a munkatársak, egyszerűen az emberek is.

Az ökumenizmus szelleme a történelem szemléletét is meghatározta. Ex librisein és kisgrafikáin e szellem birtokában jelent meg az evangélikus Tessedik Sámuel, vagy a római katolikus Kapisztrán Szent János. Egyforma őszinte hit és valamiféle művészi és hívő bizonyágtétel sugárzik ezekről a lapokról, mint aki tudja, hogy az ő Istenbe vetett hite egyetemes.

Kékesi László középiskolai tanulmányai befejeztével az Iparművészeti Főiskolára került, ahol díszítőfestészetet tanult és ebből a szakból kapott diplomát is 1942-ben. Tanulmányai befejeztével főiskolai tanára, Haranghy Jenő és Márton Lajos társaságában több

nagyméretű faliképet készített a győrszentmártoni, kisházi és a lázi templomokba és másutt.

A második világháború az ő életét is, mint mindenkiét megváltoztatta. A háború után merkantil grafikával foglalkozott. Plakátok, kiállítási pavilonok sora jelzi ezt az alkotói korszakot. Az ötvenes évek közepén a Pénzjegynyomdában kapott állást. A Pénzjegynyomda ekkor a magyar bélyegművészet megújuló műhelye. Több fiatal grafikus dolgozott ott, s ezek között Kékesi László az egyik, aki bélyegterveivel nemcsak hazai, hanem nemzetközi viszonylatban is nevet vívott ki magának és a Pénzjegynyomdának egyaránt.

Az előbbieken már említettem, hogy tanulmányai befejeztével nagyméretű faliképeket készített. Az új körülmények között a nagy méretről rövid idő alatt átváltott a bélyeg-méretre és megtanulta a mondánivaló sűrítésének és a kompozíció feszes fegyelmének, az előadásmód tömörítésének „tudományát”. Ráébredt arra, hogy az önkifejezés formája, eszköze teljesen független a méretektől. Kedves iróniával mondta: a freskófestészetől küzdötte fel magát a bélyegig.

Ex libris és családi grafika készítésével korábban is foglalkozott. Annak hazai megújulása is az ötvenes évek végére teendő, és Kékesi László is bekapcsolódott e folyamatba. A kisméretű grafika vonzotta, szinte pihenés volt számára, amikor ex librist tervezett, linót metszett. A műfaj vaslogikájú törvényeit korán kitalálta. Képességei, kitűnő rajztudása, vésőkezelése révén kiemelkedő helyet foglal el hazai és nemzetközi viszonylatban e műfajban is. Ex libriseit és családi grafikáit fegyelmezett szerkesztés, gondos és magas színvonalú kivitelezés jellemzi. Lapjain minden vonalnak, a vonalakból szőtt tónusoknak jelentősége van a mondánivaló szempontjából. A téma, legyen az történelmi vagy irodalmi, mindig az előbb vázolt ketősségekben fogalmazódott és formálódott. Nem ismert témaidegen elemeket az Isten teremtett világától. A szentek megjelenítése, a történelem megidézése, a természet bejárása jól megfér művészetében a női test vonzó, az örök-anyaságot szimbolizáló szép formáival. Aktjai szépek, harmonikusak és mindig a szépség eszmei kifejezői.

Grafikai munkásságának a történelem, a népművészet a másik nagyon meghatározó motívuma. Történelmi vonatkozású lapjain az anatómiailag hiteles portrék, szép városképek, esetleg harcijelenetek tükrözik azt a pillanatot, melyet alkotás közben megélt, átélt arra a korra vonatkozóan, amelyet éppen feldolgozott.

Jelképrendszere bizonyosság arról, milyennek látta a magyar múltat és jelent, arról, hogy milyennek látta az őt körülvevő embereket. Ex librisein és családi lapjain a megrendelt témát dolgozta fel, ám a művészet eszközeivel e tenyérszerű műveken is saját magát adta. A világszerte ismert és méltányolt grafikusművész bé-

lyeget és ex librisei személyhez szóló üzenetet sugallnak. Ez az üzenet a világról, az emberről, az egyháztól, a történelemtől, a természet szépségéről beszél. Közben jellemzi a megrendelőt, az ex libris tulajdonosát is, hiszen minden könyvjegye őket vetíti valamilyen jelképbe, jelezve azt, hogy így tartoznak közös világunkhoz.

A bemutatott üvegablak-terv csupán felvillantása annak a tehetségnek, mellyel Kékesi László volt megáldva. A kisgrafika mellett az üvegablak monumentalitása és a kivitelezés technikája jelzi sokoldalú képességét. Jézus, Mária, az apostolok világa és küldetése meghatározója az ember életének, történelmének s máris egymás mellé állítható a két műfaj. A különböző technikai megoldás ellenére mind a kettőben a hívó, a cselekvő ember jelenik meg előttünk.

Kékesi László munkássága bármilyen irányú – bélyeg, ex libris, üvegablak – kerüli a szélsőségeket. E kiállítás is arról szól, hogy a szépet, a nemeset, az örök érvényűt nyújtja át most is. Az élet szépségét, az élet szeretetét állítja elénk, de sohasem önzően az egyénről, hanem mindig az emberiségről beszél, még akkor is, ha művei az egyénhez kapcsolódnak.

Alkotásaiba átmentett mindent a múltból, ami művészi érték és ahhoz adta egyéni alkotóképességét és ökümenikus szellemiségét. Munkássága a magyar művészet történetének olyan láncszeme, mely múltat és jelent összekapcsolva vezet el a jövőbe.

Dr. Lenkey István

*Elhangzott Kékesi László (Pécs, Kocsics László Terem, 1994. ápr. 16.) emlékkiállításának megnyitóján.

**LEGYEN BÉKESSÉG
KÖZTÜNK MINDENKOR
1991**

PANNONHALMI ORGONAMÚZEUM
ALAPÍTOTTA DR. SZIGETI KILIÁN 1968.

Kékesi László linómetszetei, X3

ÜZENET ERDÉLYBŐL – SÁROSI CSABA KISGRAFIKÁI

A gyulai Erkel Ferenc az *ex libriseken* című kiállításon méltán kellett feltűnést a Kézdivásárhelyről jelentkező Sárosi Csaba kitűnő portré-exlibrise. Személyében az erdélyi grafikuművészet újabb, tehetséges alkotója jelentkezett magyarországi exlibris-kiállításon – reméljük nem először és utoljára.

Sárosi Csaba 1951-ben született Szászrégenben, s már középiskolás korában szívesen foglalkozott grafikával, festéssel. Első próbálkozásait *Kövér Elek* festőművész irányította, majd felvételt nyert a kolozsvári Képzőművészeti Főiskola grafikai szakára, ahol mestere *Feszt László* volt. A főiskolát 1980-ban végezte el, s ettől kezdve – alkotói munkája mellett – rajtot tanít Kézdivásárhelyen. Rendszeresen részt vesz a megyei tárlatokon, 1982 és 1986 között önálló kiállítási

tásai voltak Kézdivásárhelyen, Gyergyószentmiklóson és Brassóban. A képgrafikák mellett szívesen készít ex libriseket, alkalmi grafikákat is: 1988-ban, a marosvásárhelyi *Mobex* című pályázaton II. díjat, az 1990. évi, sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen pályázaton III. díjat nyert, 1991-ben pedig – képgrafikájával – a kecskeméti Katona József emlékkiállításán érdemelt ki-löndíjat. (Munkáit bemutatták Torinóban is.)

Egyaránt otthonosan mozog a különböző sokszorosító eljárásokban, linómetszetein vagy réckarain a jóízű humor mellett megjelenik a többféle módon értelmezhető egyéni mondanivaló, drámaiság is. Érdeklődéssel várjuk újabb alkotásait.

Arató Antal

Sárosi Gyula linómetszetei, X3

HÍREK

A MILÁNÓI KONGRESSZUSRÓL

Giuseppe Mirabella, az olasz exlibris-egyesület elnöke megküldte a XXV. Nemzetközi Exlibris-Kongresszus hivatalos meghívóját és programját. A közlemény szerint a kongresszust 1994. szeptember 7–10. között tartják meg Milánóban, a *Stelline* nevű kongresszusi központban, ahova az ex libris művészeit, gyűjtőit és a könyvek barátait várja a rendezőség. Olasz barátaink örömmel tesznek eleget ennek a kötelezettségüknek, hiszen az 1968-ban rendezett comoi kongresszus után 26 évvel ismét Itália ad majd otthont néhány napra az exlibris-világ képviselőinek. Meghívásuk természetesen az új európai országok polgárainak is szól, hogy így ez alkalommal minél többen találkozhassanak a barátság és szolidaritás jegyében.

A most közölt program némileg módosult a korábban közöltekhöz képest, ezért a találkozó eseményeit az alábbiakban foglaljuk össze:

Szept. 7. Szerda: De. 10-kor kezdődik a résztvevők fogadása, eligazítása. Délután 3-kor megnyitják az exlibris-könyvesboltot. Este 7-kor kerül sor a találkozó ünnepélyes megnyitására. Ekkor nyitják meg a *Világ – Ex libris 1992–1994* és az *Ex libris a XX. sz. elején* című kiállításokat is. Cserelehetőséget éjjel 11 óráig biztosítanak.

Szept. 8. Csütörtök: A délelőtti cserét délután a Sforzák kastélyának és a híres Poldi Pezzoli múzeum megtekintése követi. Délután 5-kor ülnek össze a FISA-E delegátusai. A napot hangverseny és csere zárja.

Szeptember 9. Péntek: Utazás vonattal a Lago Mag-

giore-hoz. Hajózás a tavon. Délután 5-kor kiszállás Luino-ban, ahol a résztvevők megtekintik a *Lago Maggiore* exlibris-pályázat kiállítását. A hajón étkezési lehetőséget biztosítanak.

Szeptember 10. Szombat: Délelőtt a Brera képtárban megnyitják a nagy olasz fametsző, Tranquillo Marangoni (1912–1992) emlékkiállítását. Délután csere, majd este díszvacsorával, tánccal fejeződik be a találkozó.

Minden résztvevő megkapja a kiállítások katalógusait és az egyesületek által felajánlott mappákat, kiadványokat. A találkozó résztvevői a könyvesboltba eladásra exlibris-kiadványokat küldhetnek be, vagy személyesen átadhatják a megnyitás napjáig. A kívánt árat lírában kell a könyvön feltüntetni. Az eladási árból a rendezőséget 15% illeti meg. A kongresszus részvételi díja 270 000 líra, melyben a kiadványokon kívül a nyitófogadás, a múzeumlátogatások, a hangverseny, a Lago Maggiore-hoz történő kirándulás és az ottani ebéd, valamint a gálaest ára is szerepel. A kísérők személyenként 220 000 lírát fizetnek, melynek fejében – a katalógusok kivételével – valamennyi szolgáltatásban részesülnek. A jelentkezés és a részvételi díj befizetési határideje 1994. május 10-e volt. Ezt követően a fenti összegek 30 000 lírával emelkednek. A rendezőség nyolc szállodában biztosít szállást a résztvevők számára. Ezek színvonala a 2 csillagostól a 4 csillagosig terjed. A reggelit is magába foglaló árakból a találkozó résztvevői számára kedvezményt biztosítanak.

S. I.

DÜRER AZ EX LIBRISEN Ex libris biennálé pályázati felhívás

Dürer Albert, a német képzőművészet klasszikusa Gyuláról származott. Családi krónikájában ezt írta: „Idősebb Dürer Albert Magyarországon született nemesi családból, Nagyvárad alatt 8 mérföldnyire fekvő Gyula nevű városka mellett egy Eytas nevű faluban, mely a nevezett városka tőszomszédságában fekvött.” A város felemelő kötelességének érzésén a világhírű művész emlékének alkotó módon való őrzését, megalakította országos hatáskörrel a Dürer Társaságot. Dürer szellemének ápolása, művészetének népszerűsítése céljából 1994-ben második alkalommal

Gyula Város Önkormányzata és a Dürer Társaság NEMZETKÖZI EX LIBRIS PÁLYÁZATOT hirdet.

Pályázati feltételek:

1. János: *Jelenések könyvével kapcsolatos téma szerepeljen az alkotásban.* Eredeti lapokat kérünk, melyek Dürer művének, választott témájának vagy metszőstílusának inspirációjából születtek meg.
2. A tulajdonos személy vagy intézmény nevét tüntesse fel a kompozícióban ex libris szavakkal, vagy velük egyenértékű kifejezésekkel együtt.
3. Minden technika megengedett, amennyiben az kész műnyomat.

4. Az ex libris egyik oldala sem haladhatja meg a 14 centimétert.
5. Egy alkotó legfeljebb 3 ex librisrel pályázhat. Mindegyikből 3 db nyomatot kérünk beadni.
6. A művekhez mellékeljen rövid életrajzot. Itt szerepeljen a művész teljes neve, pontos lakcíme. Szíveskedjen közölni a lapok keletkezési évét és technikáját.
7. Beküldési határidő: 1994. szeptember 1.
8. A pályaműveket és életrajzokat az alábbi címre kérjük:
Erkel Ferenc Múzeum
5700 Gyula
Kossuth Lajos u. 17.
Pf.: 8
9. A beküldött ex librisek térítés nélkül a Dürer Társaság tulajdonába kerülnek, s azokat megőrizzük, felhasználjuk a kiállítás kiadványaiban.
10. A pályamunkákból 1994. október 21-én, az 1956-os forradalom tiszteletére kiállítást nyitunk a Dürer Teremben (Kossuth Lajos u. 17.), s ekkor kerül sor a pályázat eredményhirdetésére is.

A legjobb alkotások pályadíjai:

Egy I. díj: 30 000,- Ft
Két II. díj: 25 000,- Ft
Két III. díj: 20 000,- Ft

Jó alkotómunkát kívánunk!

Dürer Társaság

VÁLTOZÁSOK A SZLOVÁK GYŰJTŐK EGYESÜLETÉBEN

Tekintettel koromra és egészségemre, melyek egyre jobban gátolták, befolyásolták exlibris-körünkben a tevékenységemet, ez év elején lemondtam titkárságról. Ezt követően tagságunk úgy döntött, hogy *A szlovák exlibris-gyűjtők és bibliofilok egyesületét* felosztja és működését beszünteti. Ugyanakkor, február elején megalakult az exlibris-gyűjtők társasága a *Szlovák exlibris-gyűjtők egylete*.

Az alapító összejövetelen megválasztották az új elnökséget, amelynek vezetésével *Dr. Ivan Panenkát* bízta meg. Őt már sokan személyesen is ismerik a magyar gyűjtők közül. (Címe: Dr. Ivan Panenka – Šancová 68, 822 05 Bratislava, Slovenská Republika.)

Dr. B. Bálentot és engem a korábbi egyesületben kifejtett tevékenységünk elismeréseként megválasztottak tiszteletbeli tagnak.

Remélem, hogy új egyesület vezetősége nem lanadó buzgalommal fog – főleg a fiatalság körében – a szlovák ex libris népszerűsítéséért tevékenykedni.

Jómagam a közelmúltban adtam át exlibris-gyűjteményem, (mely több mint 43 ezer lapot számlál) utolsó részét a Szlovák Nemzeti Múzeumnak. Ugyancsak felajánlom részükre a kisgrafika vonatkozású szakirodalmi gyűjteményem 237 kötetét, köztük számos és értékes idegen nyelvű művet. Szintén felajánlom a birtokomban lévő eredeti dúcokat (fa- és linómetszetteket), eredeti tollrajzokat, számos kiállítási katalógust illusztrációt.

Remélem mindez jó lehetőséget nyújt majd az érdeklődőknek a szlovák (és egyéb nemzetek) exlibris-művészetének a tanulmányozásához. Bízom, hogy nem maradnak holt tanúságai művészeink világhírű alkotásainak, de bizonyosságát adják az ex librisek iránti érdeklődésünknek is. Egyszersmind élő alapkövei lesznek exlibris-művészetünk reményteljes felvirágzásának is.

Karol Izakovič

PÁLYÁZAT

A „Kisgrafika Barátok Köre” Grafikagyűjtő Művelődési Egyesület exlibris-pályázatot hirdet „Renaissance” címmel.

A beküldött pályaműveknek ki kell fejeznie az új-jászületést, megváltozott életünket.

1. Minden művész legfeljebb 3 munkával vehet részt a pályázaton. A műveket 3-3 példányban kérjük beküldeni.
2. Technika: szabad (fotók kivételével), illetve olyan grafikai eljárás, amelynél a nyomólemeztől legalább 15 levonat készíthető.
3. Lemezméret: max. 13 × 13 cm. Papírméret: min. 16 × 16 cm.
4. Díjak:

Első díj:	30 000 Ft,
Második díj:	20 000 Ft,
Harmadik díj:	10 000 Ft.

5. Beérkezési határidő: 1994. szeptember 15. a KBK. Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület címére, 1027 Budapest, Frankel Leó út 12. II. 19., dr. Vida Klára titkár nevére.
6. A grafikák keret és paszpartu nélkül küldendők.
7. A műveken szerepelnie kell az ex libris (vagy ezt jelölő) szónak.
8. A pályázati művekből szeptember hóban kiállítás nyílik Budapesten.
9. Csak élő személy vagy létező intézmény nevére készült alkotásokat veszünk figyelembe.
10. A művek elbírálását szakmai zsűri végzi.
11. A pályázati feltételektől eltérő műveket nem tudjuk figyelembe venni.
12. Az elbírált műveket a Kisgrafika c. lap folyamatosan közölni fogja.

KBK Egyesület

***

Nagy Árpád (1894–1959) ötvös, grafikus, mérnök, centenáriumi életmű-tárlata volt látható május hó folyamán a Szentesi Galériában. A kiállítást a „Húsz éves a Szentesi Galéria” című sorozat keretében rendezték, megnyitotta dr. Drahos István tanszékvezető egyetemi tanár.

KERTES KOLLMANN JENŐ grafikusművész (1904–1974) emlékkiállítását rendezte meg április hónapban a Művészetbarátok Egyesülete az István út 42. szám alatti galériájában. Egy korábbi alkalommal, 1991 februárjában az egyesület összejövetelén a művész ex libriseit láthatta a közönség. A mostani tárlaton életének néhány dokumentuma mellett a róla szóló cikkeket, továbbá a fővárosban és Szentendrén készült, színpompás ceruzarajzait és Budapest műemlékeiről készült, nívós linómetszeteit állították ki. Több reklámgrafikájának bemutatása mellett a mintegy másfélezer darabot kitevő kisgrafikáira a hetvenes években készült Dürer-emléklapokkal utalt a kiállítás, melynek gondos megrendezése dr. Kollmann György érdeme. Ő gondozza ugyanis családjá neves tagjának művészi hagyatékát. E gazdag tárlattal méltóképpen idézte fel nagyapja testvérének, a 90 évvel ezelőtt született és most 20 esztendeje elhunyt Kertes Kollmann Jenőnek emlékét.

SZEMLE

A HONISMERET című lap eddig még nem szerepelt lapszemlémben, ugyanis a kisgrafika nem tartozik e nívós folyóirat profiljába. Az 1994/2. számáról most mégis említést teszünk, mert ebben igen fontos, bennünket is érdeklő cikk jelent meg lapunk alapítójáról és 13 éven át szerkesztőjéről, dr. Galambos Ferencről.

Zóka László cikkében elmondja, hogy a Rimaszombatban 1910-ben született neves bibliográfus irodalmi munkásságát költeményekkel kezdte. Széles körű érdeklődése hamarosan a tudományos munka felé fordult. Élete végéig ötvennél több bibliográfiát készített. Legjelentősebb munkája a Nyugat repertórium volt, mely 1950-ben jelent meg. Ezt követte az Irodalomtörténet, az Irodalomtörténeti Közlemények, a Magyar Könyvszemle, a Könyvtári Szemle, a Múzeumi és Könyvtári Értesítő repertórium. Jóleső érzéssel tapasztaltuk, hogy a cikk kellő részletességgel, hitelesen ismerteti Galambosnak a kisgrafika érdekében végzett, igen jelentős tevékenységét is. Ebből az írásból tudjuk meg, hogy az 1983-ban elhunyt barátunk kisgrafikai gyűjteménye 50 ezer darabra tehető s ebből 15 ezer a feldolgozott példány.

Galambos Ferenc kiterjedt levelezést folytatott Európa csaknem minden országának gyűjtőivel, szakembereivel. A cikk szerint évente mintegy 3000 levelet írt francia és német nyelven, ezért egyértelmű a szerzővel: „... tevékenysége fölért egy intézményével”.

* * *

Dr. Horváth Károly gyűjtőtársunk Az új év köszöntése a kisgrafikákon címmel színvonalas tárlatot rendezett gyűjteményéből a gödi művelődési otthonban. A kiállításról hírt adott a Gödi Körkép című helyi lap és a Pest Megyei Hírlap is. Gratulálunk és további eredményes munkát kívánunk.

* * *

A MITTEILUNGEN DER D.E.G. című német szaklap 1994. évi első számának bőséges képanyagában magyar művész alkotását is közlik, Müller Árpádnak 1988-ban, a Cranach-pályázatra készített rézkarcát.

Már korábban hírt adtunk arról, hogy a Luxemburgi Nagyhercegség exlibris-egyesületének alelnöke István főherceg, Habsburg Ottó fia. EX LIBRIS című folyóiratuk 1993. decemberi számában arról olvastunk, hogy alelnökük, István von Habsburg, a közelmúltban megházasodott. Magyar nőt vett feleségül, a hölgy neve: Anyasi Paula Csilla. Esküvőjük ünnepélyes keretek között a veszprémi székesegyházban folyt le.

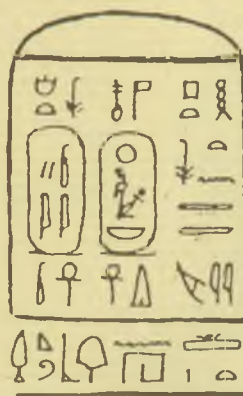
* * *

A Dániában megjelenő NORDISK EXLIBRIS TIJDSKRIFT legújabb (191–192.) számának egyik cikkében Helmer Fogedgaard olyan ex libriseket mutat be írásban és képen, melyeken könyvek ábrázolása látható. Századunk első felének terméséből 18 lapot elemz az írás, köztük 6 magyar művész alkotását. Az alábbiakban közöljük ez utóbbi alkotók és a lap tulajdonosának nevét, az ábrázolás leírásával együtt. (A grafikák technikáját nem közli a folyóirat.) Íme a névsor:

Radványi Román Károly	– Dr. Lustig István (könyvelő előtt ötkarú gyertyatartó)
Gácsi Mihály	– Molnár Sándor (könyvet olvasó bagoly)
Kertes Kollmann Jenő	– Johan Due Nielsen (felkelő Nap előtt három könyv)
Józsa Károly	– Th. Abitz Schulze (olvasó nő)
Divéky József	– Kner Imre (könyvet termő gyümölcsfa)
Bíró Mihály	– Vidor Ernő (a könyvből világossáá árad)

A többi lapok alkotói között olyan neves mestereket találunk, mint Herbert Ott vagy Frans Masareel. A magyar művészek megtisztelő szerepeltetése a honi ex libris egykori jó hírének köszönhető.

* * *

A L'EX LIBRIS FRANCAIS 189. száma részletesen ismerteti lapunk múlt évi első két számát. Francia barátaink sem hagyják szó nélkül Fery Antal ex librisének általunk nyilvánosságra hozott plágiumát, melyet a francia lap szerint egy ismeretlen „rabló” követett el. Kétségtelen, hogy megnyerte a franciák tetszését a KISGRAFIKA számainak utolsó oldalán olvasható szponzori hirdetés. A szerkesztő fel is veti a kérdést, nem kellene-e a példát követni? – A szám érdekessége még, hogy Germaine Meyer-Noirel asszony rövid cikkében bemutatja III. Amenophis fáraó „könyvjegyét”, melyet a párizsi Grand Palais-ban rendezett kiállításán láthatott a közönség.

A katalán gyűjtők kisgrafikai folyóirata, az EX LIBRIS múlt évi II. félévi száma a miénkhez hasonló, sárga papíron, 28 oldal terjedelemben jelent meg. Ennek felét teszik ki a balti országok kisgrafikaművészetét bemutató írások. Az illusztrációk között több, nálunk is jól ismert alkotó nevével találkozunk: Upitis, Lõhmus, Okas, Cepauskas. – Igen régi könyvjegyeket, a 10. és 11. századból származó mozarab „ex libriseket” mutat be írásában Francesc Orenes. (A mozarab stílus Spanyolországban a mór hódoltság idején alakult ki. Főként keresztény mesterek művelték, korai román és mór elemek felhasználásával.) Kedves ismerősünk, a monserrati kolostorban élő bencés atya, Oriol M. Divi cikkét is közli a lap. Az írás kortárs katalán exlibris-művészekről szól.

* * *

A német exlibris-egyesület, a DEG, immár 100 éve minden esztendőben pompás kiállítású évkönyvvel ajándékozza meg tagjait. A meglehetősen drága kiadvány emiatt hozzánk nem jut el, ezért örömmel adunk helyet a Németországban élő *Hosszú Béla* tagtársunk közlésének, aki bennünket az utóbbi években megjelent ilyen kötetek magyar vonatkozású illusztrációról, cikkeiről tudósít:

Az 1990. évi EXLIBRISKUNST UND GRAPHIK – DEG JAHRBUCH cikket közöl *Semjon G. Wenski* tollából. A szerző arról a tevékenységéről számol be, melyet a Szovjetunióban és Oroszországban az ex libris népszerűsítése érdekében kifejtett. Az írás egyik illusztrációja *Drahos István* op. 527. számú lapja. Ugyanabban a kötetben közlik *Müller Árpád* „Ex libris MCMLXXXI Dr Gernot Blum” feliratú könyvjegyét is.

A DEG 100 éves jubileumára 1991-ben kiadott évkönyv *Christoph Zeckain*nak A német egység a kisgrafikában című tanulmányát közli. Ennek egyik illusztrációjaként *Vén Zoltán* egy lapja is szerepel, mely a szerző nevére 9. 11. 93. dátummal készült s amelyet rövid magyarázattal is kísér.

Az 1992-es évkönyvben az előbb említett szerző *Vén Zoltán*, Budapest című tanulmánya olvasható. Itt a művész munkásságának méltatásán kívül 269 műre kiterjedő alkotásjegyzékét is közlik, az alkotó portréja és 7 reprodukció kíséretében.

Az 1993-ban kiadott kötetben *Reinhild Brüchert-Arndt* asszony az újévi jókívánatokat tartalmazó kisgrafikákat tekinti át. Cikkének egyik illusztrációja *Sós Zsigmond* szép újévi lapja.

* * *

A Kolozsvárott megjelenő *Művelődés* című folyóirat tavalyi 11. száma több tanulmányban, cikkben emlékezik meg a kisgrafikáiról is jól ismert *Debreceni Lászlóról*. *Tibori Szabó Zoltán* *Az erdélyi kisgrafika* nagymestere címmel méltatja építészeti vonatkozású rajzait, illusztrációit, míg *Gábor Dénes* *A könyvgrafikus* című cikkében tipográfiai munkáit, exlibris-művészetét veszi számba, felsorolva könyvjegyeinek jegyzékét is. (A lapszám 49 Debreczeni rajtot közöl, *Imre Lajos*nak a művészt ábrázoló portré-metszetével együtt.) A következő, 12. számban szintén forrásértékű tanulmányt olvashatunk (ismét *Gábor Dénes* gyűjtőtársunk tollából) *Kós Károly, az erdélyi könyv- és könyvjegyművész* címmel. Mivel *Kós Károly* ex libriseinek a jegyzékét még senki sem vette számba, érdemes idéznünk *Gábor Dénes*nek az erre vonatkozó megállapításait:

„Itt tartjuk helyénvalónak megjegyezni, hogy noha *Kós Károly* névreszóló ex librisei közül mindössze kettő ismeretes, az előbb említett univerzális (az Erdélyi Szépművészeti Céh tagjai részére készített) könyvjegyekkel, valamint későbbi pszeudo-exlibrisekkel együtt (eme utóbbiak úgy készültek, hogy egy-egy szabadgrafikáját, vagy könyvillusztrációját „könyvjegyesítette” *Károly bácsi* annak a könyvgyűjtőnek, aki a kérdéses *Kós*-rajtot önmaga számára jellemzőnek tartotta), összesen tíz könyvjegyét tartjuk számon. Ha ezekhez még hozzászámítjuk a *Napkelet* 1920-as évfolyamában közölt névtelen linómetszetet (alapotívuma a *Varju-vár* egyik ablakán szerepelt), valamint a *Tizenegyek* antológiájának előzéklapjára 1922-ben rajzolt exlibrist, pontosan egy tucatra kerekedik könyvjegy-alkotásjegyzékének a száma. Ezeknek minden egyes darabja féltett kincse ma az exlibris-gyűjtők tékáinak.”

A kitűnő folyóiratot nemcsak a kisgrafika barátainak, hanem a romániai magyar irodalom, művelődés múltja és jelene iránt érdeklődőknek egyaránt figyelmeibe ajánljuk.

RÉSUMÉ

Cyula Kóhegyi artiste graveur hongrois a fêté en 1993 son 60ème anniversaire. Une exposition retrospective de ses créations fut organisée à cette occasion. *Dr Imre Soós* écrit sur l'exposition, organisée au 10ème arrondissement de Budapest, dans la petite patrie de l'artiste. L'auteur jette un coup d'œil sur la carrière de l'enseignement et activité artistique de *Kóhegyi*, qui a créé durant 30 années 137 ex libris et petites gravures. La liste de ses telles créations fut publiée après l'article.

Zoltán Király, attaché culturel de l'ambassade hongroise de Sophie écrit sur les expositions des deux artistes hongrois. Les créations de *Tibor Moskál* et *Zoltán Vén* furent présentées à Sophie et aux villes diverses de Bulgarie. Nous publions le discours d'inauguration du *Dr István Lenkey* retenti à l'exposition commémorative de notre feu artiste *László Kékesi*. L'événement se déroulait à Pécs. *Dr Antal Arató* présente l'artiste graveur hongrois *Csaba Sárosi* qui vit en Roumanie. Après les nouvelles on lit la revue des publications étrangères.